

יו"ל ע"י
מבצרי התורה והחינוך
שע"י קהל הסידי מכוננתא בעלזא בית שמש
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הלכה

הרה"ג ר' יחיאל חיים ליבערמאן שליט"א

באמת ובתמים

עניינים נפלאים בגודל מעלת לימוד פירוש רש"י על חומש

(לקראת הילולא קדישא דרש"י - כ"ט תמוז)

לע"ז שבדבריו, מפני שאין בפירוש רש"י אפילו קוצו של יוד לבטלה.

פאר יתק (פקק כג סוף אות ג)

אמר הרה"ק מקאלאשיץ ז"ע בשם זקנו הרה"ק משינאווא ז"ע, שהקפיד מאד להוציא בפה בעת לימוד רש"י גם את התיבות הלוועזיות הנוכרות בפירושו, ואמר, שיש במילים אלו אותה קדושה שיש בשאר דברי רש"י. וכאשר שמע אחד שמשמית תיבות אלה, היה מצוה עליו לחזור על דברי רש"י ולכלול מילים אלו.

דברי יחזקאל המדש (עמ' קמד)

באמת צריכים להקדים לך מעט משורש השתלשלות הזוהר ורעיא מהימנא, רשב"י חיבר הזוהר עם תלמידיו הקדושים, ותוה להם לכתוב כל דבריו בספר להניח ברכה אל דור האחרון, ורב היה הכותב אצל רשב"י, והוא ר' אבא הנזכר בזוהר, והוא כתב כל הזוהר והאידידות דרשות דרשות, ורשב"י גזר עליו שיגלה עם הספר הזה לבבל, גזרנא דאורייתא דא יגלון לבבל בין חבריא, וילפון אונין ארחין, ואתכסין מילין בגווייהו, דהא מלין לא אתגלין אלא ביננא, דהא קודשא ב"ב אסתכן עמנא, עיי"ש, ורב גלה ביני חברייא דבבל עם ספר הזוהר, והיה מצוי אצל ראשי ישיבות שבבבל באתכסיא, ולא נתנו להעתיק אלא לאיזה גאון וראש עולם, והגאונים כינו שמו 'מדרש ויהי אור', ויש שכינו אותו מדרשו של רשב"י, ושתעין בספרי הגאונים הקדמונים תראה העתק אות באות כמה עניינים מספר הזוהר, בספר רב חמאי גאון, ורב האי, ובעל ספר הקנה מביא דברי הזוהר אות באות רבי אבא פתח עיי"ש, ובפרט בדברי רש"י יש הרבה עניינים גרמוזים שאינם בשום מקום אלא שראתו בישיבה בספר הזוהר.

הרה"ק מקאלאשיץ ז"ע נקדמה לזוהר די (מ:)

הרה"ק מסאטמאר זצ"ל נכנס בילדותו בהיותו כבן ד' שנים להרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא ז"ע, אמר לו הרה"ק, שיהא זהיר ללמוד חומש רש"י בכל יום, ואמר לו, אם תלמד חומש רש"י תדע איה מקום כבודו ית"ש, וסיים בצחות לשון קדשו: "מרדכילע האן געקענט אסאך גרויסע לייט וואס ווייל זיי האבן נישט געפילווט אין חומש רש"י, האבין זיין פארגעסן ווי דער באשעפער שטייט איין".

שמעתי מהאדמו"ר מזמיגראד זצ"ל שבגאליציא היו אומרים, שתלמיד חכם שאינו לומד חומש רש"י הוא בבחינת 'תלמיד חכם מדרבנן ועם הארץ מדאורייתא'.

[בענין זה ידוע הסיפור שה"ן כאן בארה"ק לפני עשרות שנים, שנסעו קבוצת בחורים מיישיבת פרשבורג למירון, ובאמצע הדרך התהפך הרכב רח"ל, וגי בחורים נפטרו. בחור אחד אשר החברותא שלו הי' אחד משלושת הבחורים הללו היה מזועזע מאד מפטירתו של חברו, לא מצא מנוח לנפשו, ובא אליו חברו בחלום ואמר לו, אין לך על מה להצטער, כי טוב לי מאד בעולם העליון, ואמר לו, הזכור לך שישבנו ולמדנו חומר רש"י כל שבוע בהתמדה, עתה כשהגעתי לעולם העליון פסקו את דיני להיכנס להיכלו של רש"י בגן עדן, ואינך צריך להיות שרוי בצער].

הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זלה"ה אמר, שמי שלומד בכל יום פרשה חומש ורש"י מובטח שינצל באותו יום מעבירה חמורה לעשות.

אלף כתב להגה"ק מווערניו ז"ל (אות שנט)

אמר הוא ז"ל, שאפשר שלכך הקפיד הרב (מקארין) ז"ל מאד ללמוד חומש עם פירוש רש"י ז"ל, כי רש"י הוא מלוקט ממדרשים שהיא תורה שבע"פ, לייחד תורה שבע"פ עם תורה שבכתב.

זהוהיר (הרה"ק מקארין) שיהיה מונח תמיד אצל האדם חומש עם פירוש רש"י לעיניו בו בכל שעה, כמ"ש (דברים יז, יט) והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו וגוי למען ילמד ליראה, וינצל ג"כ מהרהורי ע"ז.

וגם זהוהיר שילמדו הנערים כל התורה מיבראשית' עד ילעניי כל ישראל, והיה בקיאים בהם, ובודאי יהיו כשרים וינצלו מהרהורי עבודה זרה.

ממהר"ר רפאל (מבערשיד) ז"ל בשם הרב (מקארין) ז"ל, ששמע שמצויים פוחזים ורוצחים, וצוה ע"י איש אחד לצוות העולם ללמוד פירוש רש"י בחומש, כי פירש"י בחומש הוא מסוגל למחשבות רעות.

ואמר הוא (הרה"ק מקארין) ז"ל למו"ר הרב רבי בנימין זאב הלוי (מבאלטא) ז"ל, כשיוכלו בניכם ללמוד רש"י על חומש, מובטחני שיהיו אנשים כשרים, ולא יהיה להם מחשבות זרות, והיו נקיים בברית קודש.

שמעתי מזקני מוהר"ר רפאל מבערשיד ז"ל שבימיו היה נשמע פעם אחת הריגה רח"ל, והיה מורו הרב (מקארין) ז"ל מצוה: מיזאל פילעוויין חומש עם פירוש רש"י.

אמרי פתח להרה"ק מקארין ז"ע (שער המורה אות לו-לט)

רבינו (הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב) היה נוהג קדושה יתרה בדברי רש"י כלשונם, עד שהיה מדייק שלא לדלג אף תיבה מדברי רש"י, אף לא על תיבת 'יגומר' או לשון

שמעתי מפה קדוש רב מופלג שקבל מרבו דרש"י התענה תרי"ג תעניות קודם שכתב פירוש התורה. והיה אומר ר"ת נכדו מה שפירש אדוני זקני הש"ס אף אני אעשה זאת, אבל פירוש המקרא לית בחילי כי לא אוכל עשוהו. ועתה ראיתי בספר מאמר העתים להרמ"ע שנדפס בדיהרנפארט שנת תג"ן אשר בסוף הספר ממש הביא מעשה ממקובל גדול פלא והפלא, ומכלל הדברים נראה שרש"י כתב פירושו ע"פ הסוד ויש בדבריו רוזן עילאין ולכן התענה תרי"ג תעניות ומשה רבינו ע"ה אמר לו אשריך וכו'. והמקובל הוא החסיד מהר"ר נחמן בר שמואל ז"ל שהפליא לעשות והלך על קבר רש"י ז"ל ועשה סיגופים והפסקות עד שגילו לו סוד מ"ש רש"י ויתנבלו אותו עמו כלומר אליו סודות עליונות ע"ש באריכות:

סג הגדולים להחיד"א ז"ל מערכת גדולים, מערכת ז אות לה

אאמו"ר (המגיד מטשערנאבל) זצוקלה"ה אמר, שבשביל רש"י הקדוש היה בריאת העולם וישראל והתורה הקדושה, כמו שדרשו רז"ל 'בראשית - בשביל ישראל ובשביל התורה, ו'בראשית' נוטריקון 'בשביל רבי שלמה יצחק, בשבילו היה בריאת העולם... ורש"י הוא בחינת חלק הרוח מנר"ן, וכמו שרש"י נוטריקון ריוחן שיל ישראל, ורוח הוא בחינת הדיבור כמו שתרם אונקלוס 'לרוח ממללא, ודיבור הוא ה' מוצאות הפה כ"ב אתון דאורייתא, שרש"י הקדוש עשה התגלות הכ"ב אותיות אורייתא בפירושו הקדוש על תורה שבכתב על תורה שבע"פ, ולכן הוא בחינת רוח בחינת דיבור, ולכן היה בשבילו בריאת העולם, שנברא בשביל ישראל ובשביל התורה.

מן אברהם להמניח הק' מטרסק ז"ע, פתח נא

אמר מרן אור שבעת הימים רוח אפינו משיח ה' הריב"ש טוב, שבכל מקום שרש"י אומר פשוטו של מקרא כוונתו, כשיהיה לך התפשטות הגשמיות ותהיה מופשט מכל עניני חומר, תשיג הפשטות של המקרא, מופשט מכל רעיון בסודות נעלמים.

זוהר די להרה"ק מקאלאשיץ ז"ע, (שמות דף ט, ד)

שמעתי בשם הקדוש רבינו אדמו"ר מוהר"ש מבעלזא זצוקלה"ה, שמי שלומד וגומר בכל שבוע ושבוע פירוש רש"י על התורה, אזי הוא מובטח שבעלמא דקשוט יהיה עכ"פ במתיבתא דרש"י, הגם שיש מתיבתות יותר גבוהים ועליונים אבל עכ"פ יהיה איך שיהיה לא ידחה ממתיבתא דרש"י.

דברי יתק להרה"ק מסאוליווא ז"ל (אות קמא)

מעשיהם ויראתם וקדושתם, ופרישותם וגודל תשובותיהם וחרטותיהם בכל עת ובכל רגע על כל פסיעה ופסיעה ועל כל דיבור ודיבור ועל כל ראייה וראייה דואגים ומתחרטים אולי לא היה הדבור והפסיעה ליראתו, וזוכרים חטאת נעורים תמיד, כמאמר דוד המלך ע"ה, וחטאתי נגדי תמיד, כל עבודתם אינו אלא למלאות רצון קונם הבורא ב"ה וב"ש בכל מעשיהם, כמאמר הכתוב בכל דרכיך דעהו, אבל רום מעכ"ת אינו לומד מן הצדיקים יראתם רק שרואה תנועותיהם הנראים והנגלים וסובר מי שעושה ונוהג בזה נקרא בשם חסיד, ומן הראוי שלא לכתוב לו ולהשיב שום תמונת אות, אך הנני משיב לו מפני הכבוד, כך אמר אא"מ מי שהוא שואל אם לומר זמירות אלו או לזולתם, ואם לומר שיר השירים בעת הזאת או באחרת, ושאר שטותים כאלו אשר במכתב אין להעלות אותן על הכתב, ואמר לי אא"מ נ"י, בזה הלשון כתוב לו איזה הנהגות הנאמרים אפס קצהו מהם אשר יעשה האדם וחי בהם להגיע בהם לעבודת הבורא ב"ה וב"ש באמת, עכ"ל הק."

רבינו שלמה יצחקי-רש"י הק'

עקידת יצחק

כתב בספה"ק קו ונקי, כי שמע מדודו הרה"ק רבי אהרן מזידיטשובי, בשם דודו הרה"ק בעל העטרת צבי מזידיטשובי, שכאשר קרא המלאך לאברהם אבינו שלא יעקוד את יצחק בנו, אמר לו אברהם, שאינו מוכן להורידו עד שיישבע לו הקב"ה כי ייצא ממנו ומבנו יצחק-רש"י הק'. ואכן נשבע לו הקב"ה שכך יהיה.

פירוש על התורה

הר"ת אמר על פירוש זקינו - רבינו הק', שפירוש על הש"ס כדוגמת פירוש זקינו, עוד היה ביכולתו לעשות, אך כדוגמת פירושו על התורה-אין ביכולתו לעשות כזקינו.

קול זה הוא קול פעמי משיח. קול המבשר ואומר: ענווים, הגיע זמן גאולתכם. וידוע הסיפור (המובא ב"ג אורות) שפעם אחת המתינו אנשי ביתו להגעת חתנו, הרה"ק בעל ארי" דבי עילאה זי"ע מוישניצא. וכשהוא הופיע, נענו בהכרזה: "הוא הגיע! הוא בא!" ורבנו קפץ ממקומו בהתרגשות יתירה ביותר. בהיותו בטוח שהנה מלכך יבוא לך - מלך המשיח הוא זה אשר הגיע ובא.

הרה"ק ר' אלעזר מליז'ענסק זי"ע

הכנסת כלה

פעם אחת היה רבינו זקוק לכסף לצורך נישואי אחד מיוצאי חלציו, יעץ לו הרה"ק מראפשיץ זי"ע לנסוע לאסוף מעות למצוות הכנסת כלה, ענה לו רבינו יוכי מי יתן לי, אבל באם תלווני, אסע. והסכים הרה"ק מראפשיץ לדבר, ונסעו שני הצדיקים יחדיו.

ויסעו מליז'ענסק ליזשילין הסמוכה לליז'ענסק, בבואם לשם נתאספו כל אנשי העיר לקבל את פני הצדיקים ולקבל את ברכתם, וליתן מעות 'הכנסת כלה' לרבינו.

הרה"ק מראפשיץ שם על לב שרבינו מברך כל אחד ואחד, ורק את בעל האכסניא שלו לא בירך, ולחש לרבינו באזנו שמן הראוי שיברך גם את בעל האכסניא.

נענה לו רבינו, אותו איני צריך לברך, כי ברוך הוא. כי אבי זי"ע (שכר נסתלק באותו זמן) אמר לי, שאת בעל האכסניא הוא יברך בעצמו,

נענה הרה"ק מראפשיץ, 'אזוי, איר זעהט אייער טאטן, א גוטן טאג, כלומר אם אביו מתגלה אליו מעולם האמת, אין הוא נצרך לעזרתי כלל. ונסע משם.

מכתב קודש

כאן המקום להעתיק לשון קדשו של רבינו, שהשיב בשם אביו הרה"ק ר"ר אלימלך מליז'ענסק זי"ע, לא' ששאל אותו על אודות מנהגי אביו הק' וז"ל:

מכתבו הגיעני, והראיתיו לכבוד אדוני אבי מורי נ"י ויזרח לנצח, והיה בקראו בו תסמר שערותיו ונזדעזעו איבריו, בראותו שיש בעולם שטותים ודברי הבלים ופתיים כאלו, כי נראה מתוך שאלותיו שעיקר נסיעתו להיות אצל הצדיקים ואנשי המעשה אינו למען ילמד

הרה"ק בעל ה"שמחה משה" זי"ע

גברא רבא

דרכו בקודש של רבינו היה לחלק קמיעות אל הפונים אליו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, והיה רבינו פועל בהם ישועות.

כאשר שמע הרה"ק מראפשיץ זי"ע על כך, אשר כידוע התנגד מאוד לעניינים אלו, רצה לכתוב לרבינו מכתב עם דברים חריפים אודות עניין הקמיעות.

וכאשר התיישב הרה"ק מראפשיץ לכתוב את המכתב, לפתע פתאום התהפך הכלי עם הדיו על כל המכתב.

חזר הרה"ק מראפשיץ לכתוב את המכתב בשנית, וכמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה, וכן קרה גם בשלישית כבראשונה.

נענה הרה"ק מראפשיץ ואמר: 'שמע מינה גברא רבה הוא' ושוב לא יסף לנסות לכתוב לרבינו.

התרחקות ממחלוקת

רבינו העיד על עצמו שאחד מגלגוליו היה הקודמים היה בזמן דור המדבר, פ"א שאל אותו נכדו הרה"ק בעל הייטב לבי לאיזה צד השתייך בזמן מחלוקת קורח ועדתו,

השיבו רבינו, שעמד מהצד ולא נטל חלק כלל במחלוקת. וביאר, שהיו שם ג' כיתות, כת אחת הלכה אחר משה רבינו, וכת שנייה שהלכה עם קורח, וכת שלישית שלא לקחו שום צד במחלוקת.

והוסיף רבינו, שגם להיות רק מהכת השלישית היה ניסיון גדול מאוד, כי קורח היה אדם גדול מאוד, היה עוסק בתורה כל היום, ומטועני הארון, ואיתו עמו מאתיים חמישים ראשי סנהדראות, ומשה רבינו היה נדמה קצת בעיני הבריות כאדם פשוט, שמתהלך כל היום אנה ואנה זיך גיעדרייט ארויפ און אראפ', ולכן היה ניסיון גדול שלא לילך אחר קורח ועדתו.

פעמי משיח

צאצאו של רבנו, כ"ק האדמו"ר בעל 'דברי יואלי מסאטמאר זי"ע, היה מספר על ייחולו הרב של רבנו לביאת המשיח, עד אשר כל אימת ונשמע רחש קול מן הרחוב, היה רבנו מתעורר בצהלה, שמא

מהלכות קריאת התורה (ג)

ה. לברר אם העולה צריך לקרות עם הבעל קורא -

בגמרא מגילה (תחילת פרק שלישי) מבואר שבקריאת התורה יקרא אחד ולא שנים, ולכן הדבר פשוט שלא יקרא העולה בקול באופן שנשמע קולו למרחוק שזהו כאילו שנים קורים, אבל מאידך גיסא לכאורה מחויב לקרות, שהרי בירך ברכת התורה, וצריך שיהא על מה לחול הברכות, ובבית יוסף (סימן קמ"א) הביא לשון הזוהר הק' שכתב שישמעו רק דיבור א' ולא ב' דיבורים וכתב דברים חריפים אם נשמעו ב' קולות, וכתב שם הבית יוסף בדרך 'הכרעה', שאם יקרא ולא ישמיע לאזניו, אז יוצא ידי שניהם, שמצד א' הרי קרא, ומצד שני הרי לא נשמעו כאן ב' קולות, והרמ"א שם ב'דרכי משה' כתב, שאפילו אם ישמיע לאזניו גם כן אינו מנוגד לדברי הזוה"ק, שהעיקר שלא נשמע קולו עם הבעל קורא, וכן הוא בשו"ע, וז"ל, והעולה לא יקרא בקול רם, ומכל מקום צריך הוא לקרות עם השליח ציבור, כדי שלא תהא ברכתו לבטלה, אלא שצריך לקרות בנחת שלא ישמיע לאזניו, והרמ"א מגיה על זה, ואפילו אם כן משמיע לאזניו, אין כאן חשש, דלא עדיף מתפלה, עכ"ד. ולמעשה, אמנם יוצאי אשכנז בני הישיבות כפי הנראה נוהגים, לקרוא עם הקורא ומשמיעים לאזניו, אבל מנהגינו-מנהגי החסידים [כפי מה שידוע לי, ויש לברר עוד] שקוראים עם הבעל קורא ולא משמיעים לאזניו רק בלחש ממש. ויש עוד מנהג שלישי, אלו שנוהגים כפי ההוראה של הרה"ק מקאמארנא זצ"ל בספרו 'שלחן הטהור' (סימן קל"ט סעיף א') שלא יקרא עם הש"צ כלל, ואין כאן חשש ברכה לבטלה, כי מכיון לשמוע מהש"צ וישומע כעונה וכך הוא לשונו שם, ואסור לו לענות אפילו בלחש שלא ישמע לאזניו, אלא שומע ושותק, כמו כל הציבור שחייבין לשמוע הפרשה, ושומעין ושותקין, עכ"ד.

ו. הנהגת העולה לתורה בקיצור -

אחרי שהארכנו לעיל נכתוב בקיצור, לקיים מאמר חז"ל לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, מיד כשקורין לו יעמוד ויזדרז ללכת לבימה לכבוד התורה, ולא ירוץ, ובדרך הליכתו יש נוהגים לומר, 'הריני הולך לקרות בתורה ליקב"ו, ע"י ההוא טו"נ בשם כ"י, ויהי נועם וגו', לפני שמתחיל לברך יפתחו לו הס"ת ויסתכל על המקום שמתחילים לקרות, ויסגור הס"ת, וינשק עם הטלית או עם החגורה של הס"ת או המעיל של הס"ת את היריעה מבחוץ, ויאחז הס"ת בשתי ידיו, ויאמר בקול רם לציבור, ברכו את וכו', והציבור עונין ברוך ה' המבורך. ואז יאמר גם הוא [אפשר לומר בלחש] ברוך ה' המבורך וכו', ואח"כ יאמר בקול רם הברכה, וישום לב לומר דווקא ברכת אשר בחר בנו וכו', כי אם יטעה יש בזה כמה דעות וקשה להכריע, וכשיאמר 'ונתן לנו את תורתו' ינענע קצת הס"ת, ויכוין להודות להשי"ת על המתנה הגדולה והחשובה בכל לבו, ואח"כ יסיר ידו השמאלית וכל שעת הקריאה יאחז בידו הימנית בעץ חיים, ובשעת הקריאה יסתכל לפניו, ויקרא עם הש"צ מלה במלה בלחש ממש, וקולו לא ישמע, ואחר גמר הקריאה יסגור הס"ת, וינשק שוב הס"ת כדלעיל, ויברך בכוונה ובקול רם ברכת אשר נתן וכו', וכשיאמר 'אשר נתן תורת אמת'

ינענע קצת הס"ת, ועיקר ברכה זו על תורה שבעל פה, ואח"כ ימתין שם עד שהעולה שאחריו גומר קריאתו ומברך ברכה שניה, ואז יצא בפתח שכנגד הפתח שהגיע, וילך למקומו בנחת שלא יראה ח"ו כתינוק הבורח מבית הספר, ואם יאמרו לו ברכת יישר כח, יענה נגדם 'ברוכים תהיו'.

ואתה הקורא הנעים שים לב לכל הפרטים שכתבנו כאן, (בערך ט"ו פרטי דינים), כל פרט ופרט מהם יסודו ומקורו מדברי הקדמונים.

ז. לברר אם צריך לקרוא לעולה בשמו דווקא -

הרמ"א כתב (סימן קל"ט סעיף ג'), שאין שום א' עולה רק אם קורין לו, ובכל העולים המנהג שקורין להם בשמם פלוני בן פלוני, אבל הבעל קורא אין קורין לו בשמו רק הגבאי אומר לו לעלות, [ומסביר המשנ"ב שהרי עומד שם ואין צריך לקרותו]. ובזמנינו ראיתי המנהג שגם כשקורין לבעל קורא קורין אותו בשמו דווקא, ובספר 'שלחן הטהור' שמובא לעיל כתב שם, וז"ל, מן הראוי לדקדק הרבה, כשקורין העולה לס"ת. שיקראו אותו בשמו ובשם אביו בדיקדוק גדול, כי שם כל ישראל ונפשו מרמז בתורה. ויש לו חלק בתורה, על כן ידקדק בזה, ואסור לו לעלות עד שיקראו לו, עכ"ד. ובספר 'פסקי תשובות' מוסיף כאן וכתב, וכן מנהג האשכנזים מקדמת דנא לקרוא לכ' העולים בשמם ושם אביהם, ומנהג זה יסודתו בהררי קודש כנודע למביני מדע, ויש בזה כמה טעמים בנגלה ובנסתר, וחלילה חלילה להפך המנהג בקריאה לס"ת בשמות, אשר הנהיגו ודגלו ראשונים, וכבר צווחו גדולי ישראל על אלו הישיבות הקדושות שקורין לבחורים לעלות לתורה רק בשמם ולא בשם אביהם, ואף כשקורא הגבאי לאביו או רבו מובהק יזכיר שמו ושם אביו, ויקדים לומר אבי מורי או מורי ורבי וכיו"ב, עכ"ד, [עיי"ש עוד]. וכידוע שכן המנהג בבעלזא, רק בשבת במנחה היה מנהג שלא לקרוא בשם, ובודאי יש בזה טעם מיוחד, ובענין זה יש להוסיף מה שמזהיר בספר 'שער אפרים' אזהרה להגבאי שידקדק לקרוא בשם הנכון, ואעתיק לשונו הצח בקיצור, כל מי שיודע בטיב גיטין, מבין ויודע שלפעמים נצמח מבוכה גדולה מקריאת הש"צ לתורה וכו', ולכן ראוי לחזן לדייק בשם, לכל קוראין אשר יקראוהו באמת, כאשר הוא שמו ושם אביו האמיתי, ולא יסמוך על דמיונו לבד, רק לחקור ולידע כי כן שמו המובהק שרגיל לחתום וכו', ומביא שם הרבה דוגמאות לזה, ולמשל 'אליה' יש שמו כך ויש ששמו אליהו, וכן ישעיה יש ששמו כך ויש ששמו ישעיהו, וכן אברהם ואברהם, וכן ירמיה וירמיהו, וכן אליעזר ואלעזר, וכן חנן ואלחנן, וכן מיכל ומיכאל, וכן מנחם ונחום, ומסומן שם, וש"צ המדייק בשמא באמת, יש לו לעמוד על עיקר שם הרגיל לבני משפחתו, וא"א לפרט כולם כי רבים המה, אמנם מוסיף שם, שכל זה שבבן עיר אבל אם זה העולה אינו מתושבי העיר רק עובר אורח אין צריך לדקדק בזה כל כך.

"מטה יהיאלי"

מתולדותיו ומפרקי חייו של
הרה"ח ר' יחיאל בהרה"ח ר' שמואל יצחק הירש ז"ל
משב"ק אצל כ"ק מרן מהר"א זי"ע

יומא דנשמתא: כ"ה תמוז תשע"ט

ליקט וערך: הרב אליהו שמוץ

וינברגר שנעקד עקד"ה הי"ד, הישיבה הייתה במרחק של כעשר שעות נסיעה, כשר' יחיאל נוסע ברכבת בגפו מביתו לשיבה, למשך מחצית השנה. בשנים ההם אף זכה ללמוד תורה אצל הגאון הגדול רבי אברהם שלמה כ"ץ גאב"ד רסקאווע זצ"ל שכינה לאחר המלחמה כ"מ בעיר קלויזנבורג, ואצל מהר"י שנעבאלג זצ"ל.

שבו איש תחתיו

בשנת תש"י קיבלו ר' שמואל יצחק עם בני משפחתו מהמשלה הרומנית את היתרי היציאה, רכשו כרטיסי נסיעה לספינה שתיקה אותם אל ארץ הקודש, ויצאו כל בני המשפחה לעבר עיר הנמל, שם היו צריכים להמתין מספר ימים עד בואה של הספינה.

אחר המתנה בת כמה ימים, הופיעה הספינה בשערי הנמל בעיצומה של יום השבת קודש, שאר הנוסעים מיהרו לתפוס את חדרם ומקומם על גבה של הספינה, ולעלות את חפציהם, ולסדר לעצמם כל הנחוץ לקראת הנסיעה הארוכה.

אך ר' שמואל יצחק ובני משפחתו אינם זזים ממקומם, שבת היום לה, 'שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי אמרה תורה.

רק עם חשכה בצאת השבת, פנו כל בני המשפחה לעלות על הספינה, כשכמובן כל המקומות והחדרים מלאים היו, ומשכך הוצרכו לשהות במשך כל זמן ההפלגה בפרוודור הספינה, ללא שום פרטיות ושקט, שם היו נתונים לחסדיה של רוחות שאינם מצויות, ולמחלות הים המצויות... אולם מאושרים על העמידה האיתנה בניסיון, ועל שמירת שבת המלכה כהלכתה.

עם מטעני מסירות נפש אלו, עלו ובאו בני משפחת הירש ואתם עמם הבחור יחיאל אל ארץ הקודש, בהכירם כי אין עצה ואין תבונה, מלבד רצונו יתברך תורתו ומצותיו.

הודעה ובקשה. מי שיש ברשותו תולדות חיים עובדות וסיפורים, על חסידי קמאי זקני אנ"ש חסידי בעלזא, היכולים ללמד פרקי אורחות חיים לבני דורנו, וחפץ לזכות בהם את הרבים. נא ישלחם ל: 0548499375 או לפקס 0177-3182808 ובעז"ה נפרסמם בזמן הראוי. כמו"כ הערות והארות יתקבלו בברכה.

לכה ואשלחך

לצורך אספקת המוצרים באופן סדיר לבית המסחה, הוצרכו לנדוד עד העיר 'קלויזנבורג' ולרוכשם שם בשוק המקומי, אולם מאחר ור' שמואל יצחק היה חזונו מוכחת עליו, בהיותו עטור זקן ופאות כצורתו של יהודי, נמנע הדבר להיעשות על ידיו, כי המשטרה הרומנית הידועה לשמצה, חיפשה תדיר תואנה להתנכלות לכל יהודי באשר הוא, ובוודאי היתה עוצרת אותו לבדיקה צרורותיו וחבילותיו, וכך היתה עולה על בית מסחרו שהתנהל מתחת לאפם וללא ידיעתם, ואחריתה מי ישרנה...

לזאת נמצא פתרון מקורי, הנער יחיאל בן ה-11, פאותיו הוסתרו מתחת לקסדת החבוש על ראשו, וכך נסע הוא ברכבת 'קלויזנבורג', מרחק של חמישים קילומטר, להביא את המוצרים הנצרכים לבית המסחה.

מהנער יחיאל נדרשה חכמה ועצה רבה להתחמק מאנשי המשטרה שהסתובבו ובדקו בכל פינה, בתחנות הרכבת ובמרכזי הערים ההומים, ולא אחת עמד אכן בפניהם לבדיקה קפדנית, אך ברגע האחרון ניצל בנס ממש.

סיפר ר' יחיאל, כי פעם אחר שגמר את מסע הרכישה והקנייה, הגיע לתחנת הרכבת עם צרורותיו הגדושים, אולם בהגיע הרכבת, ראה כי הרכבת מלאה עד אפס מקום, ולא היה שייך לעלות עליו. בליט ברירה החליט להמתין ולחזור לביתו עם הרכבת הבאה, האמורה להגיע בחצות הלילה, בינתיים נעמד להמתין ביוכתי התחנה בקרן זוית.

לפתע הבחין לחרדתו כי נכנסו שוטרים לתחנה, והחלו לבדוק צרורותיהם של השהים בתחנה, אחד אחר השני, ועוד רגע קט יגיעו גם אליו... ר' יחיאל החל לשאת תפילה בליבו, כשהוא מקבל כמה וכמה קבלות טובות על עצמו בשעה זו, ואכן שמע אלוקים לקול תפילתו, ובהגיע השוטרים מרחק מועט ממנו פנו והלכו להן ועזבו את שטח התחנה, ויהי לנס ופלא.

עובדה זו הינה אחת מיני רבים, המהווים דוגמא להיותו מהדר במצוות כיבוד אב ואם, כאשר נשא את דאגתם ומחסורם על כתפו, ודאג להם לכל צרכיהם במסירות אין קץ, החל מאז היותו נער עול ימים, ועד זקנה ושיבה של הוריו בהיותם עמו בארץ הקודש, דאג רבות למחיתם ולכל הצטרותם.

ובתורתו יהגה

עם הגיעו לגיל מצוות חשקה נפשו בתורה, ועמד וגלה למקום תורה, לשיבתו הרמה של הרה"ג ר' אברהם קליינמאן זצ"ל שייסד מחדש את ישיבת מארגרעטן לאחר המלחמה, בהיותו תלמיד מובהק ולימים אף חתנו של ראש הישיבה דשם הרה"ג ר' שמואל זלמן

לבית אבותם

איש נגיד היה ורבי חיים זאואר שמו, על שם עיירת מגוריו 'זאוי', והיה האיש ההוא תלמיד חכם מופלג וירא שמים מרבים, ולמרות היותו בעל עסקים מסועפים שם בתורת ה' כל יהבו.

רבי חיים חתנו של הרה"ח רבי יחיאל רוזנצווייג ז"ל מהעיר דעעש היה, איש אמונו ויד ימינו של הגה"ק בעל המראה יחזקאל זי"ע, רבות נדד רבי יחיאל בשליחותו של המראה יחזקאל, ולכל אתר דמשתלחין עשה מלאכתו ושליחותו נאמנה, ופעם אף שהה בשליחות אחת למשך מחצית השנה בעיר 'בודפעסט'.

רבי יחיאל רוזנצווייג בחר ברבי חיים זאואר כחתן לבתו העלמה, למרות היות רבי חיים אלמן רח"ל, כאשר אשת נעוריו וילדיו מזיווג ראשון נספו ל"ע בדליקה, על אף כן הסכימו האב הדגול ובתו הכשרה, שהיות ורבי חיים תלמיד חכם משכמו ולמעלה הוא, גברו מעלותיו אלו וחיפו על היותו אלמן, ובאו בברית האירוסין ונישאו בשעה טובה ומוצלחת.

לתקופת הימים נולד לרבי חיים בן, ויקרא שמו בישראל 'שמואל יצחק', והנער הלך וגדל בדרכי אביו הדגול, מופלג ביראת שמים טהורה, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, בעל צדקה וחסד, כשהוא מפזר בהרחבה מכספו ומזהבו לעניים ודלים.

השומר שבת

בין כותלי בית נכבד זה בפרברי העיר 'דעעש' שברומניה, הספוג כבר כמה דורות ביראה טהורה, נולד ביום ד' במרחשון תרצ"ה ר' יחיאל, כשהוא נקרא כן על שם סבו - אבי אמו הנזכר.

בבית אביו ספג מנעוריו אורחות חיים ושמירת דרכי הצדיקים, בימי המלחמה העולמית ניצולו בני המשפחה, על ידי שנדדו ממקום למקום, וכמה וכמה הרפתקי עדו עליהם, ומכולם הצילם ה' בחסדו הגדול.

אחר המלחמה עם השתלטות הקומוניסטים על רומניה, הולאמו כל המפעלים לטובת השלטונות, ומשכך אולצו יהודי רומניה לעבוד במפעלים הממשלתיים, שעבדו ביום השבת כבימות החול, וכך אולצו היהודים לעבוד בשבת, כשרבים אכן עושים כן בעל כורחם ובלית ברירה היות והדבר גובל היה בפיקוח נפש.

אולם ר' שמואל יצחק רוח אחרת היתה עמו, ולא השלים עם גזירה זו, משכך, החליט לפתוח בית מסחר בלתי רשמית בביתו ממנה יתפרנס, דבר שהיה כרוך בהעמדת חייו בסכנה עצומה, והכל למען שמירת השבת כדת וכהלכה, ולבל יבוא לחללה חלילה.

